

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal a) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ“

(COM(2018) 184 final – 2018/0089 (COD))

ja teemal b) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/6/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/29/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL, et ajakohastada ELi tarbijakaitse-eeskirju ja paremini tagada nende täitmine“

(COM(2018) 185 final – 2018/0090 (COD))

(2018/C 440/10)

Raportöör: **Jarosław MULEWICZ**

Kaasraportöör: **Antonio LONGO**

Konsulteerimistaotlus	a) Euroopa Parlament, 2.5.2018 a) nõukogu, 22.5.2018 b) Euroopa Parlament, 2.5.2018 b) nõukogu, 22.5.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	4.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	20.9.2018
Täiskogu istungjärk nr	537
Hääletuse tulemus	155/1/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võtab teadmiseks Euroopa Komisjoni ettepaneku ELi tarbijakaitse-eeskirjade ajakohastamise ja nende täitmise parema tagamise kohta ning tunnustab eesmärki ajakohastada uute tarbimisharjumuste alusel kehtivaid eeskirju ja kohendada neid digitaalse ühtse turu arengutele. Sellegipoolest tuleb veel lahendada probleemid seoses kehtivate eeskirjade vähese kohaldamisega, nagu on soovitatud komitee arvamusel tarbijate haavatavuse kohta seoses äritavadega ⁽¹⁾.

1.2. Komitee nõustub Euroopa Komisjoniga vajaduse osas ajakohastada ja lihtsustada ELi tarbijapoliitikat ning leiab, et uus seadusandlik pakett võib anda panuse e-kaubanduse hüppelisest kasvust, tarbijate usalduse õnnestamisest ja ühtse turu moonutustest tulenevate erinevuste kaotamisest.

1.3. Komitee on üldisel seisukohal, et tarbijakaitsealaste õigusaktide ühtlustamine ei tohiks vähendada tarbijakaitse taset liikmesriikides, tasakaalustades seda samas kauplejate õiguskindlusega. Komitee võtab teadmiseks REFITi järeldustes sedastatu, et tarbijakaitse eeskirjad on eesmärgipärased, kuid märgib samuti, et üha rohkem tarbijaid puutuvad kokku agressiivse turunduse ja eksitavate äritavadega.

⁽¹⁾ ELT C 12, 15.1.2015, lk 1.

1.4. Komitee toetab ettepanekut laiendada tarbijaõigusi kõikidele näiliselt tasuta digitaalsetele teenustele, mille kasutamiseks kasutajad oma isikuandmed ja isikustamata andmed edastavad. Samuti toetab komitee veebiplatvormide suuremat läbipaistvust ja vastutust.

1.5. Seoses direktiiviga 2011/83/EL tarbija õiguste kohta on komiteel tekkinud kaks murekohta. Kauplejad pooldavad lepinguelse teabe ajakohastamist, lihtsustamist ja kohendamist, sellal kui tarbijad leiavad, et see vähendaks tarbijakaitse taset.

1.6. Komitee leiab, et digitaalset infosisu, digitaalteenuseid ja veebimüüki käsitlevad sätted tuleks viia vastavusse digitaalset ühtset turgu käsitlevate õigusaktidega.

1.7. Komitee leiab, et taganemisõigus on tõhus tarbijakaitsevahend, mida ei tohiks õõnestada. Komitee liikmetel on komisjoni ettepaneku kohta erinevad seisukohad. Kauplejad, eelkõige VKEd, vajavad täiendavat õiguskindlust põhjendamatult proovitud kauba ning varajaste tagasimaksete osas. Tarbijad ei poolda seda parandust ja soovivad säilitada praeguse olukorra. Komitee kutsus komisjoni üles seda olulist sätet ümber vaatama, et saavutada kompromiss vastandlike huvide vahel.

1.8. Komitee leiab, et meetmed tarbijate kaitsmiseks kvaliteedierinevusega toodete eest on õigustatud ja toetab komisjoni ettepanekut tagada suurem läbipaistvus.

1.9. Komitee toetab ka vaidluste kohtuvälise lahendamise ja vaidluste internetipõhise lahendamise kasutamist, näiteks vahendus- ja vahekohtumenetlus, mida tuleks ELi ja riiklikul tasandil edendada.

1.10. Komitee kutsus komisjoni üles tagama kehtivate tarbijakaitse-eeskirjade liikmesriikidepoolse tõhusa kohaldamise ja jõustamise; toetama tarbijakaitse-eeskirjade ühtlustamist; edendama tarbijakaitsealase koostöö määruse abil liikmesriikide ametiasutuste vahelist piiriülest koostööd ja käivitama teavituskampaania, et lihtsustada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks tarbijakaitseõiguse järgimist.

1.11. Komitee kutsus liikmesriike üles kehtestama rangemad eeskirjad, et jõustada kehtivaid tarbijakaitset käsitlevaid õigusakte, võidelda riigisiseste ja piiriüleste rikkumiste vastu ja tagada samas tarbijakaitse praegune tase.

1.12. Komitee toetab ettepanekut võtta vastu konkreetseid kriteeriumid trahvide määramiseks tõhusa tarbijakaitsevahendina. On oluline kehtestada eeskirju rikkuvate ettevõtete suhtes hoiatavaid karistusi, mis ulatuksid märkimisväärse protsendimäärani nende aastakäibest ja milles oleks arvesse võetud üleeuroopalisi rikkumisi.

1.13. Komitee tunnustab ettepanekut direktiivi kohta, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ. Siiski väljendab ta kahetsust selle üle, et komitee arvamuses Euroopa kollektiivse õiguskaitse raamistiku kohta⁽²⁾ esitatud soovitusi ei ole seadusandliku ettepaneku koostamisel arvesse võetud.

1.14. Lihtne ja kiire juurdepääs õigusemõistmisele peaks olema tagatud kõigile ELi kodanikele. Tarbijatel peaks olema õigus saada hüvitist, kui nad on lepingu rikkumise tagajärjel kahju kannatanud. ELi vajadustele kohandatud õiguskaitseüsteem kollektiivse kahju korral on seepärast tervitatav. Süsteem peaks olema pragmaatiline ja kulutõhus, tagama asjakohased kaitsemeetmed ning arvestama olemasolevate riiklike kohtusüsteemidega.

1.15. Komitee tunnistab komisjoni püüdeid määratleda pädevad üksused, kellel on õigus esitada kollektiivseid õiguskaitsevahendeid, vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele ja riikide õigusele.

⁽²⁾ ELT C 170, 5.6.2014, lk 68.

1.16. Lisaks peaksid liikmesriigid toetama kohtuvaidluskulude fondide loomist pädevate üksuste jaoks. Juhtudel, kui kahjuse summa on väike ja võimatu on tuvastada kõiki inimesi, kes on kahju kannatanud, toetab komitee komisjoni ettepanekut eraldada need summad avalike huvide teenimiseks; sellegipoolest soovib komitee nende eesmärgi täpsustamist (nt tarbijate abistamine, teabe- ja koolitusprogrammid, kohtuvaidluskulude fondid).

1.17. Veel üks oluline kaitsemeede, mida direktiiv peaks sisaldama, on võimalus valida kollektiivhagis osalemise ja sellest loobumise vahel. Vastavalt komitee arvamuses Euroopa kollektiivse õiguskaitse raamistiku kohta esitatud soovitusel⁽³⁾ peaks tarbijatel olema võimalus vabalt valida, kas nad soovivad kollektiivhagiga liituda või selles osalemisest loobuda.

2. Taust ja sissejuhatus

2.1. 11. aprillil 2018. aastal avaldas Euroopa Komisjon seadusandliku paketi „Uus kokkulepe tarbijatega“. Pakett hõlmab ettepanekut võtta vastu direktiiv (koonddirektiiv), millega muudetakse direktiivi 93/13/EMÜ,⁽⁴⁾ direktiivi 98/6/EÜ,⁽⁵⁾ direktiivi 2005/29/EÜ⁽⁶⁾ ning direktiivi 2011/83/EL,⁽⁷⁾ et ajakohastada ELi tarbijakaitse-eeskirju ja paremini tagada nende täitmine, ning ettepanekut võtta vastu direktiiv, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ.

Koonddirektiiv

2.2. Komisjoni ettepanek COM(2018) 185 ajakohastada ELi tarbijakaitse-eeskirju ja paremini tagada nende täitmine on välja töötatud eesmärgiga täiustada olemasolevaid tarbijakaitse mehhanisme, võidelda piiriüleste rikkumiste vastu, toetada e-kaubandust ja vähendada kauplejate koormust. Ettepanekus järgitakse REFITi programmi raames läbi viidud toimivuskontrolli järeldusi tarbijate õiguste ja turustamist käsitleva õiguse alal⁽⁸⁾ ja hinnangut direktiivile 2011/83/EL tarbija õiguste kohta.

2.3. Eelkõige hõlmab koonddirektiiv järgmist:

2.3.1. tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate sanktsioonide jõustamine koordineeritud viisil nii riiklike kui piiriüleste rikkumiste eest;

2.3.2. suurem läbipaistvus digitaalsel ühtsel turul koos läbipaistvuskohustusega veebiplatvormidele;

2.3.3. tarbijakaitse laiendamine eelkõige selliste digiteenuste suhtes, mille eest tarbijad ei maksa, kuid esitavad isikuandmeid ja isikustamata andmeid, millel on majanduslik väärtus, mistõttu ei saa teenust pidada tasuta teenuseks;

2.3.4. ettevõtjate koormuse vähendamine, tänu millele spetsialistid saavad kasutada uusi veebipõhiseid sidevahendeid nagu veebivormid või -vestlus alternatiivina e-postile;

2.3.5. taganemisõiguse teatud aspektide läbivaatamine. Eelkõige lubatakse kauplejal maksta tarbijale hüvitust alles pärast kauba kontrollimist ja tuvastamist, et tarbija ei ole seda kasutanud, vaid kõigest proovinud;

⁽³⁾ ELT C 170, 5.6.2014, lk 68.

⁽⁴⁾ Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiiv 98/6/EÜ tarbijakaitse kohta tarbijatele pakutavate toodete hindade avaldamisel (EÜT L 80, 18.3.1998, lk 27).

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 149, 11.6.2005, lk 22).

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT L 304, 22.11.2011, lk 64).

⁽⁸⁾ SWD(2017) 208 final ja SWD(2017) 209 final, avaldatud 23.5.2017.

2.3.6. liikmesriikidel on võimalus piirata soovimatuid agressiivseid ja eksitavaid tavasid seoses külastustega tarbijate koju või kaubanduslike väljasõitudega;

2.3.7. selgesõnaliselt on hõlmatud kvaliteedierinevusega tooted ja kõik nendega seotud turundustegevus, sh eksitavad kaubandustavad, mis on eriti levinud põllumajandusliku toidutööstuse sektoris.

Esindushagide direktiiv

2.4. Komisjoni ettepanek COM(2018) 184, milles käsitletakse tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid, paneb aluse Euroopa kollektiivsele õiguskaitsemehhanismile kaitseks tarbijakaitseõiguste levinud rikkumiste eest. Seda vahendit, mis on juba mõnes ELi liikmesriigis kättesaadav, tuleks laiendada kõigile. Siiski tuleks kohaldada subsidiaarsuse põhimõtet, mis võimaldaks liikmesriikidel määratleda see süsteem riiklikul tasandil, säilitades samal ajal olemasolevad süsteemid.

2.5. Ainult riikliku tasandi pädevad üksused võiksid tegutseda tarbijate nimel ning need peaksid vastama teatud miinimumnõuetele, mille on kehtestanud Euroopa Komisjon.

2.6. Hüvitamissüsteem on seotud ettekirjutusotsusega. Pädevad üksused peaksid saama algatada kollektiivse õiguskaitse nõude alles pärast seda, kui kohus või haldusasutus on kindlaks teinud tarbijaõiguste rikkumine. Direktiivi kohaldatakse rikkumiste riiklikul ja ELi tasandil, võimaldades tarbijatele kollektiivset õiguskaitset piiriüleste rikkumiste korral.

2.7. Seoses tarbijatele tekitatud kahju hüvitamisega eristatakse ettepanekus väikseid summasid, kui hüvitis suunatakse kasutamiseks avalikes huvides, ja märkimisväärseid summasid, mille puhul tarbijatele hüvitatakse otse.

3. Üldised märkused koondirektiivi kohta

3.1. Komitee võtab teadmiseks Euroopa Komisjoni ettepaneku ELi tarbijakaitse-eeskirjade ajakohastamise ja nende täitmise parema tagamise kohta ning tunnustab eesmärki ajakohastada uute tarbimisharjumuste alusel kehtivaid eeskirju ja kohandada neid digitaalse ühtse turu arengutele. Sellegipoolest tuleb veel lahendada probleemid seoses kehtivate eeskirjade vähese kohaldamisega, nagu on soovitatud komitee arvamuses tarbijate haavatavuse kohta seoses äritavadega⁽⁹⁾.

3.2. Komitee soovib viidata teabearuandele tarbijakaitse- ja turundusõiguse kohta,⁽¹⁰⁾ milles anti hinnang sellele, kuidas kogu ELi kodanikuühiskonna organisatsioonid tajuvad ELi tarbijakaitse- ja turundusõiguse rakendamist, ning komitee teabearuandele tarbija õiguste direktiivi kohta,⁽¹¹⁾ milles anti hinnang direktiivi rakendamisele. Teabearuanded tuginesid kolmele erinevale andmekogumisvahendile: küsimustik, ekspertide kuulamine ja üheksa teabekogumislähetust Riiga, Rooma, Varssavisse, Madridi, Pariisi, Ateenasse, Lissaboni ja Brüsselisse.

3.3. Komitee märgib, et komisjoni ettepanekus on teabearuandeid arvesse võetud, kutsudes üles suurendama teadlikkust ning tegema jõupingutusi koolituse ja koordineerimise vallas tarbijapoliitika alal ning seoses veebiplatvormide ja digitaalmajanduse reguleerimisega. Komiteele valmistavad siiski muret tarbijapoliitika ühtlustamine, riikide jõustamis- püüdluste killustatus, vajadus rahastada teadlikkuse tõstmise kampaaniaid, innustada elukestva õppe koolitusi, toetada VKEsid, lihtsustada õiguslikku teavet tarbijatele ja edendada vaidluste kohtuvälise lahendamise süsteeme, samuti asjaolu, et enesereguleerimine ja tegevusjuhendid ei ole ettepanekus asjakohast käsitlemist leidnud.

3.4. Komitee märgib, et tarbijad võivad sattuda olukordadesse, kus neid eksitatakse või sunnitakse jõuliselt lepinguid sõlmima. Erilisi probleeme on välja toodud seoses energia-, telekommunikatsiooni- ja veelepinguid pakkuvate kõnekeskustega, mis tarbijaid eksitavad. Sarnast agressiivset müüki on välja toodud ka väljasõitude puhul, mida korraldatakse toodete müümiseks teatavatele haavatavate tarbijate kategooriatele. Sellistes olukordades peaks tarbijatel olema õigus müügilepingust taganeda ja/või saada neile tekitatud kahju eest hüvitist.

⁽⁹⁾ ELT C 12, 15.1.2015, lk 1.

⁽¹⁰⁾ EMSK teabearuanne esitati täiskogu istungjärgule 14.12.2016 (INT/796).

⁽¹¹⁾ EMSK teabearuanne esitati täiskogu istungjärgule 14.12.2016 (INT/795).

3.5. Tarbijatele tuleks pakkuda nõuetekohaseid individuaalseid õiguskaitsevahendeid, näiteks raha tagastamine, toote asendamine või müügilepingu lõpetamine, nagu on soovitatud komitee arvamuses „Tarbijate haavatavus seoses ühtse turu äritavadega“. Samuti tuleks õiguskaitsevahendeid kohandada vastavalt konkreetsele tarbija olukorrale, mis võimaldab tarbijatel valida individuaalsed lahendused.

3.6. Lisaks sellele leiab komitee, et ELi tarbijakaitseõiguses saavutatud ühtlustatuse taset ei tohiks alandada. Arengus tagasi liikumine ei too kaasa võrdsete tingimuste loomist ning sellest ei saa kasu ei tarbijad ega kauplejad.

3.7. Komitee rõhutab, et agressiivne ja eksitav müügitaktika on juba keelatud täielikku ühtlustamist nõudva ebaausate kaubandustavade direktiiviga (2005/29/EÜ). Komitee kutsus Euroopa Komisjoni üles tagama, et liikmesriigid jõustaksid rangemalt kehtivaid eeskirju.

3.8. Mis puutub komisjoni ettepanekusse piirata teatavaid turustusmeetodeid, siis lähevad komitee liikmete seisukohad lahku. Kauplejad leiavad, et need meetmed ei peaks piirduma rändmüügiga, stigmatiseerides kogu majandussektorit, vaid peaksid olema suunatud kõigile agressiivsetele tavadele; tarbijad toetavad võimalust, et liikmesriigid saaksid piirata teatud konkreetsete kaupade (medikamendid, relvad, farmaatsiatooted) teatavaid müügiviise tervise ja ohutuse huvides.

3.9. Selles osas on tarbijakaitsealase koostöö määruuse raames toimuv liikmesriikide tarbijakaitseasutuste vaheline koostöö rikkumiste takistamisel määrava tähtsusega, karistamata seejuures seaduslikke ettevõtteid. Teave kauplejate kohta peaks olema tarbijatele kättesaadav ning riiklikul ja ELi tasandil tuleks edendada teadlikkuse suurendamise kampaaniaid.

3.10. Seoses direktiiviga 2011/83/EL tarbija õiguste kohta ilmnes komitees kaks erinevat seisukohta ja murekohta. Kauplejad pooldavad lepingueelse teabe ajakohastamist, lihtsustamist ja kohandamist, sellal kui tarbijad leiavad, et see vähendaks tarbijakaitse taset. Komitee toetab tarbijakaitse ja kauplejate õiguskindluse osas tasakaalustatud lähenemisviisi. Komitee leiab, et digitaalset infosisu, digitaalteenuseid ja veebimüüki käsitlevad sätted tuleks viia vastavusse digitaalset ühtset turgu käsitlevate õigusaktidega.

3.11. Veebiplatvormide puhul peaks olema prioriteediks nende identiteedi ja vastutuse läbipaistvus. Komitee on seisukohal, et tarbija jaoks on oluline saada lepingu sõlmimise hetkel kogu asjakohane teave lepingupartneri õigusliku tausta kohta. Veebiplatvormide läbipaistvus on keskse tähtsusega tegur ka digitaalse ühtse turu arengus nii tarbijate kui ka ettevõtjate (ettevõtetevahelise kaubanduse) jaoks^(1,2).

3.12. Komitee toetab ka ettepanekut laiendada tarbijaõigusi kõikidele näiliselt tasuta digitaalsetele teenustele, mille kasutamiseks kasutajad oma isikuandmed ja isikustamata andmed edastavad. Kuna sellised andmed on kaubandusliku väärtusega, oleks tarbijate suhtes ebaõiglane lugeda see tasuta teenuseks ja asjakohast kaitset mitte pakkuda. Euroopa Komisjoni ettepanekus esitatud meetmed võimaldavad suurte rahvusvaheliste veebiplatvormide ja üksikkasutajate vahelise suhte vähemalt osaliselt uuesti tasakaalu viia.

3.13. Komitee pooldab kauplejate ja tarbijate vahel tänapäevaste teabevahetusmehhanismide (juturobotid, elektroonilised ankeedid) kasutuselevõtmist. Komitee on seisukohal, et need mehhanismid peaksid lihtsustama dialoogi poolte vahel tingimusel, et tarbijate jaoks on loodud piisavad kaitsemeetmed, näiteks võimalus jälgida teabevahetust, saada täiendavat teavet ja esitada kaebusi. Eelkõige peaks alati olema võimalik kasutada traditsioonilisi suhtlusviise (nt kõnekeskused).

^(1,2) Komitee arvamus TEN/662 teemal „Õiglus ja läbipaistvus veebipõhiste vahendusteenuste ja otsingumootorite kasutajate jaoks“ (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 177).

3.14. Komitee toetab taganemisõiguse põhimõtet ning tunnustab selle tähtsust tõhusa tarbijakaitsevahendina, mida ei tohiks õõnestada. Komisjoni ettepanek kätkeb endas ohtu piirata tarbija õigusi, pakkumata piisavaid tõendeid nende õiguste süstemaatilise ja laialdase rikkumise kohta. Teisest küljest vajavad kauplejad, eelkõige VKEd, täiendavat õiguskindlust põhjendamatuult proovitud kauba ning varajaste tagasimaksete osas. Komitee kutsub komisjoni üles seda olulist sätet ümber vaatama, et saavutada tasakaalustatud kompromiss.

3.15. Komitee väljendab heameelt selgituste üle kvaliteedierinevustega toodete kohta, kuna näib, et mõned tooted, eelkõige toit, olid identselt märgistatud, kuigi nende koostis oli erinev, mis võib tarbijaid eksitada. Eksitavad kirjeldused ja eksitav tootemärgistus peaksid läbipaistvuse tagamiseks olema keelatud.

3.16. Komitee toetab ettepanekut võtta vastu konkreetseid kriteeriumid trahvide määramiseks tõhusa tarbijakaitsevahendina. Nagu märkis Euroopa tarbijate nõuanderühm, on oluline kehtestada hoiatavad karistused, mis moodustavad märkimisväärse protsendimäära eeskirju rikkuvate ettevõtete aastakäibest ja milles puhul võetakse arvesse rikkumise üleeuroopalist mõõdet. Komisjon peaks uurima võimalust viia ettepanek kooskõlla isikuandmete kaitse üldmääruse sätetega.

3.17. Komitee toetab ka vaidluste kohtuvälise lahendamise ja vaidluste internetipõhise lahendamise kasutamist,⁽¹³⁾ näiteks vahendus- ja vahekohtumenetlus, mida tuleks riiklikul tasandil edendada. Kohtuvälised kokkulepped võivad olla võimalikuks lahenduseks enne kohtuvaidlusi ning neid tuleks toetada, kui see on asjakohane. Kohtud peaksid jääma viimaseks abinõuks. Euroopa Komisjoni ettepanekus tuleks neid variante tarbijakaitseprobleemide lahendamiseks täiendavalt toetada.

3.18. Üldiselt leiab komitee, et seoses sellega peaksid kestlikkus ja kvaliteet olema tarneahelas tähtsal kohal, et tagada tarbijakaitse tootmises kogu olelusringi jooksul.

4. Konkreetseid märkused kollektiivhagide kohta ELis

4.1. Komitee tunnustab ettepanekut direktiivi kohta, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ⁽¹⁴⁾. Siiski väljendab komitee kahetsust selle üle, et ühtegi komitee mitmes arvamuses Euroopa kollektiivse õiguskaitse raamistiku kohta⁽¹⁵⁾ esitatud soovitud ei ole seadusandliku ettepaneku koostamisel arvesse võetud.

4.2. Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) raames läbi viidud toimivuskontrolli hindamised näitasid, et tarbijate kollektiivseid huve kahjustavate liidu õiguse rikkumiste oht on majandusliku üleilmastumise ja digitaliseerimise tagajärjel suurenenud. Lisaks sellele ei paku paljud liikmesriigid tõhusaid kahju hüvitamisele suunatud kollektiivseid õiguskaitsevahendeid massikahju juhtumiteks ega ole rakendanud ka kaitsemeetmeid, mis on ette nähtud Euroopa Komisjoni 2013. aasta soovitusel kollektiivsete õiguskaitsevahendite kohta⁽¹⁶⁾.

4.3. Lihtne ja kiire juurdepääs õigusemõistmisele peaks olema tagatud kõigile ELi kodanikele. Tarbijatel peaks olema õigus saada hüvitist, kui nad on lepingu rikkumise tagajärjel kahju kannatanud. Sama kehtib aga ka kauplejate puhul, kes ei peaks langema tarbetute kohtuvaidluste ohvriks. Kollektiivhagid on õiguslik vahend, menetluslik õigus ja põhiõigus, et võimaldada hajutatud, kollektiivsete või individuaalsete homogeensete õiguste kaitset kohtumenetluse kaudu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 81, mis peaks olema neutraalne ega ole mõeldud üksnes tarbijatele (hõlmab ka keskkonda, töötajaid, VKEd õigusi, energiat, koostöömajandust, ringmajandust, platvorme, kõiki digitaalseid õigusi jne).

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 63).

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/22/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta (ELT L 110, 1.5.2009, lk 30).

⁽¹⁵⁾ ELT C 170, 5.6.2014, lk 68.

⁽¹⁶⁾ Komisjoni 11. juuni 2013. aasta soovitus 2013/396/EL ühiste põhimõtete kohta, mida kohaldatakse liikmesriikide keelava iseloomuga ja kahju hüvitamisele suunatud kollektiivsete õiguskaitsevahendite suhtes (ELT L 201, 26.7.2013, lk 60).

4.4. ELi vajadustele kohandatud õiguskaitsesüsteem kollektiivse kahju korral on seepärast tervitatav. Süsteem peaks olema pragmaatiline ja kulutõhus, tagama asjakohased kaitsemeetmed ning arvestama olemasolevate riiklike kohtusüsteemidega (nt Norra ja Taani). ELi direktiiv peaks määratlema ELi tasandil ühtlustatud ELi kollektiivhagide peamised suunised, märkides selgelt, mis peaks kuuluma ELi õiguskaitselahendi alla ja mis peaks jääma liikmesriikide ülesandeks vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele; tagama, et sellise mehhanismi kasutuselevõtt aitab kaasa tõhusamale, kiiremale, taskukohasele ja õiglasele õigusemõistmisele; võimaldama tõhusa ja täieliku kahju hüvitamise ning tagama selle süsteemi jätkusuutlikkuse asjakohase rahastuse mõttes. Komisjoni praeguses ettepanekuga ei täideta neid eesmärke.

4.5. Komitee tunnustab komisjoni püüdeid määratleda pädevad üksused, kellel on õigus esitada kollektiivseid õiguskaitselahendeid, vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele. Samuti tuleks selgitada, et pädevate üksuste asukoht peaks olema sama, mis kohtualluvuselgi ja määrama kohaldatava õiguse. Komitee leiab lisaks sellele, et komisjon peaks täpsemalt määratlema järgmised aspektid: kohtuniku roll hagi kohaldatavuse üle otsustamisel; tõendamiskoormus ja tõendite hankimine; otsustamise kord – „inter partes“ või „erga omnes“ ning edasikaebamise kord.

4.6. Kõigi kollektiivhagide kulude tasumist tuleb toetada vastavalt riiklikele õigusabi mehhanismidele.

4.7. Tarbija- ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel peaks samuti olema võimalik saada kahjunõuete esitamiseks piisavaid rahalisi vahendeid ja õigusnõustamist. Pädevatel üksustel peaksid aitama õigusnõustamist hüvitada spetsiaalsed fondid. Liikmesriigid peaksid toetama kohtuvaidluskulude fondide loomist pädevate üksuste jaoks.

4.8. Hüvitiste osas ei lahenda kavandatud õigusakt täielikult küsimust seoses vajadusega pakkuda tarbijatele kannatatud kahju eest tegelikku hüvitist. Ettepanekus tuleks selgelt viidata kogu tarbija kaotatud summa hüvitamisele, sõltumata kahju suurusest.

4.9. Komitee väljendab muret ettevõtjate õiguste, sealhulgas ettevõtte ärisaladuste kaitsmise pärast. Soovimata ohtu seada kahju kannatanud tarbijate kaitset, tunneks komitee heameelt selliste mehhanismide kasutuselevõtu üle, millega kindlustataks esitatava teabe konfidentsiaalsuse tagamine mitte ainult menetlusetapis, vaid ka lõplikes otsustes.

4.10. Samuti oleks kauplejatel hea meel võimaluse üle lahendada vaidlus lühikese aja jooksul, sealhulgas eespool nimetatud alternatiivsete vaidluste lahendamise mehhanismide abil.

4.11. Komitee kutsub komisjoni üles lisama kollektiivse õiguskaitselahendi ettepanekusse soovitud liikmesriikidele kasutada tehnoloogilisi uuendusi, nagu tehnoloogiliselt kõige arenenumad alternatiivsed vaidluste lahendamise üksused (ADR) ja vaidluste internetipõhise lahendamise (ODR) üksused juba teevad, eelkõige seoses osalejate kogumisega kollektiivhagi esitamiseks. Kõnealune meede peaks võimaldama märkimisväärset kulude kokkuhoidu kollektiivhagi korraldajatele ja tarbijaorganisatsioonidele, kes soovivad sellega ühineda. Komisjon peaks ka innustama parimate tavade vahetamist, keskendudes eelkõige andmete kogumisele kõigi juhtumite kohta, mis kuuluvad kollektiivhagi alla.

4.12. Vastavalt komitee arvamuses Euroopa kollektiivse õiguskaitselahendi raamistiku kohta esitatud soovitusel⁽¹⁷⁾ on komitee seisukohal, et tarbijatel peaks olema võimalus vabalt valida, kas nad soovivad kollektiivhagiga liituda või mitte. Komitee leiab, et liitumine oleks eelkõige asjakohane juhtudel, mis hõlmavad piiratud arvu kannatanuid, kelle kahju on märkimisväärne, samas kui mitteliitumine oleks asjakohasem juhtudel, kui kannatanuid on palju ja kahju suurus väike.

Brüssel, 20. september 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁷⁾ ELT C 170, 5.6.2014, lk 68.